

Thrákové

Historii Thráků známe především ze záznamů jejich jižních sousedů – Řeků. Ti označovali všechny cizince za barbary a není divu, že ani Thrákové v jejich podání nevyšli nejlépe. Hérodotos je např. vyličil jako krvežíznivé bojovníky ovládající rychlé koně. Thrákové ovšem dokázali Řekům konkurovat i jinak než jako válečníci, např. v poezii i hudbě. Z thráckého území pocházel bájný pěvec Orfeus, ale také Spartakus, velitel povstání otroků v římské říši. Už ve 2. tisíciletí př. n. l. obývali Thrákové celý Balkánský poloostrov. Postupně byli zatlačováni na východ, na území dnešního jižního Bulharska, severovýchodního Řecka a evropské části Turecka, kde také zůstali až do svého splynutí s nově příchozími Slovany. Za to, že se politicky neprosadili, mohla jejich rozdrobenost: Thrákové, podle Hérodota „největší národ světa po Indech“, nikdy nevytvořili jednotný stát. Holdovali vínu, což mezi Řeky zavdalo příčinu k nikoliv nepravdivým pověstem o thráckých opilcích. V thráckém městě Perperikonu našli archeologové četné šarapani, kamenné lisy na hrozny, s jejichž pomocí vyráběli kněží posvátné víno, které se pilo k uctění boha Dionýsa.

větu. Vznikla tu rozlehlá akropole s třímetrovými hradbami, za nimiž byly vybudovány ulice, kamenné nádrže na vodu i důmyslný odvodňovací systém. Vše, co zbylo z antického a byzantského města, je k vidění přímo na místě, zatímco předměty z vykopávek jsou dnes vystaveny v muzeu ve městě Kardžali.

Chrám lůna

Jeskyně, kterou bulharský archeolog Nikolaj Ovčarov pojmenoval Chrámem lůna, byla objevena roku 2001. Svou nedostupnou polohou vysoko v zalesněných hřebetech nad řekou Ardou unikala širší pozornosti. Dlouho o ní dlouho nevěděl nikdo než tuřečtí pastevcí, kteří tudy občas hnali stáda koz a ovcí. Místo je od nejbližší vesnice Gürceviren vzdálené přes deset kilometrů.

Místo pro svatyni bylo vybráno dokonale, i dnešnímu člověku připadne portál jeskyně a její nitro nadmíru sugestivní. Toho, kdo

se vydrápe vzhůru do skalní rozsedliny, čeká neskutečný pohled: vstup do jeskyně v podobě ženské vagíny.

Když nevěřicně postoupí dál úzkým tunelem, narazí v nejzazším nitru jeskyně na uměle vybudovaný oltář symbolizující dělohu. Byť je celá plošina bezvodá, po stěnách tu po většinu roku nepřetržitě stéká voda, která dávným uživatelům skalního chrámu symbolizovala semeno. Když sem před tisíce roky tehdejší thráčtí obyvatelé přistupovali, jistě mohli mít dojem, že se přibližují k mysteriu zrození.

Slunce jako falus

K oslavě slunečního kultu si Thrákové zvolili ideální místo. Magická jeskyně leží těsně pod vrcholovou plošinou a orientace vstupního otvoru umožňuje slunci každý den v pravé poledne proniknout dovnitř a osvětlit část temného tunelu.

Při svém postupu se sluneční paprsek jako obrovský falus neustále prodlužuje, až se přiblíží k oltáři v nejzazším nitru skály. Až do nehlubšího místa jeskyně pronikne ovšem pouze dvakrát do roka: v době, kdy je slunce na jižním obzoru nejnižší – začátkem listopadu – a poté na přelomu ledna a února. Právě na

FOTO: AUTOR

Krajina v pohoří Rodopy na jihu Bulharska

sklonku zimy tak symbolicky nastala příhodná doba k uskutečnění magického obřadu.

Už v raném antickém období, patrně před 2500 až 3000 lety, sloužila jeskyně jako jeden z thráckých chrámů, v nichž se odehrával rituální pohlavní akt mezi Bohyní-matkou a jejím synem Sluncem. Nešlo přitom o nic jiného než o symbolické spojení Nebe se Zemí.

Význam obřadů ovšem není thráckou specialitou, vyplývá

z indoíránské mytologie. Jde o archetyp smrti a periodického zmrtvýchvstání Krále, čili demonstraci přírodního, kosmického cyklu, který se promítá do každoroční obnovy přírody. Přírodní náboženství starých Thráků považovalo akt početí za symbolický moment zrození všeho života na zemi. Slunce se zrodilo z Matky Země, ale tím, že svou matku oplodnilo, dalo vzniknout světu. ■

JIŘÍ SLADKÝ

Oltář v jeskyni v Rodopech, jež tak silně připomíná vaginu.

FOTO: AUTOR

Dionýské rituály

Z antické literatury se dochovala svědectví o tzv. dionýských či orfických obřadech (mysteriích), které se odehrávaly v podobných jeskynních chrámech, např. na ostrově Samotraci v Egejském moři. Obřady na počest boha Dionýsa (původně thrácký bůh zrození, kterého později, v pozmeněné podobě, přijali Řekové do svého panteonu) vrcholily rituálním sexuálním stykem mezi svobodnými řeckými chlapci a thráckými dívkami, iniciačními orgiemi, jejichž smyslem bylo symbolizovat posvátnost početí. V odlehlých vesnicích bulharského pohoří Stran-dža donedávna vystupovali na konci zimy tanečníci v naruby obrácených kožíšcích nesoící velký dřevěný falus, kterým přivolávali jaro. V tanci hrůzostrašných mášek „kukeř“ tak dozníval dionýský kult starý tři tisíciletí a s ním i vzpomínky na thráckou minulost.

Jak se tam dostat

Thrácké svatyně a kultovní místa jsou dosažitelná z provinčního centra Kardžali na jihovýchodě Bulharska. V členitých Rodopech má veřejná doprava nepravidelný charakter a není nejspolehlivější. Nezbyvá proto než využít taxislužby. K samotným cílům vede už jen dlouhá a strmá pěšina, která z cesty udělá poutavý a náročný turistický výlet.